

VERENIGINGEN EN DE IMPACT VAN EUROPA: DE EUROPESE STAATSSTEUNREGELGEVING

Verslag infosessie 30 september 2016 (i.s.m. vleva)

‘de Verenigde Verenigingen’ werkt al enige tijd rond de steeds duidelijker wordende impact van Europese regelgeving op de werking van verenigingen. Die impact is vaak onbedoeld en/of onbewust (‘collateral damage’) en steevast onbekend terrein voor verenigingen; het overkomt verenigingen ook bijna uitsluitend eens de regelgeving al vast staat en geïmplementeerd is. De regels rond overheidsopdrachten, BTW en ook staatssteun zijn hier prominente, maar lang niet alleenstaande voorbeelden van. Met een metafoor zou je kunnen stellen dat de regels rond o.m. staatssteun zijn als blokjes op je tanden. Je voelt ze 90% van de tijd niet, tot ze worden aangespannen en blijkt dat je vrijheid – of die van je tanden – wel degelijk beperkt wordt.

‘de Verenigde Verenigingen’ wil iets doen aan de negatieve impact van Europa en zet daarom al een paar jaar in op sensibilisering en informering, onderzoek én beleidsverandering. Deze staatssteunsessie i.s.m. vleva is een uitgelezen moment voor sensibilisering en informering, waarin de dialoog tussen verenigingen en overheid centraal staat. Met een [‘crash course’ staatssteun](#) en twee [staatssteuncases van verenigingen](#) worden een [plenair debat en vragenronde](#) gevoed.

DE EUROPESE STAATSSTEUNREGELS: EEN CRASH COURSE ¹

Karel De Corte (Agentschap Ondernemen en Innoveren)
Farah Nolens (Departement Werk en Sociale Economie)

De regelgeving rond staatssteun kadert in het Europees streven naar een gemeenschappelijke markt en het vrijwaren van de vrije handel; protectionisme op basis van nationaliteit of vestigingsplaats is uit den boze. De basis van de staatssteunregelgeving zit verankerd in verordeningen die al 20 jaar niet meer werden aangepast. Het concept van staatssteun is bovendien al 60 jaar oud – via een minimale omschrijving in de Europese verdragsteksten.

De Europese Commissie leidt de weg in het staatssteunbeleid: naast haar initiatiefrecht als wetgevende instantie, beoordeelt ze ook alle potentiële conflictsituaties op verenigbaarheid met de staatssteunregels. (Hiertegen kan uiteraard altijd beroep worden aangetekend bij het Hof van Justitie.)

Wanneer zijn de staatssteunregels van toepassing?

- *het gaat om steun verleend door de lidstaat of met staatsmiddelen bekostigd*
“De staat” is hier **elke mogelijke overheid** (federaal, gewest/gemeenschap, provincies, gemeentes...) + **alle openbare bedrijven**, ongeacht hun juridisch statuut en benaming. (De staat kan de regels dus vb. niet ontwijken door een privaatrechtelijke onderneming op te richten.)

Belangrijk: geldt dat vanuit Europese fondsen aan staten wordt toebedeeld (denk aan de structuurfondsen: EFRO, Interreg, ESF), worden door de Commissie gezien als staatsmiddelen (en kunnen dus in aanmerking komen voor de staatssteunregels).

¹ Voor de gedetailleerde crash course, zie de PPT van Karel De Corte en Farah Nolens, te vinden op <https://www.vleva.eu/event/documenten-verenigingen-en-de-impact-van-europa-de-europese-staatssteunregelgeving>.

Een paar situaties vormen *géén staatssteun*: zo is directe EU-steun nooit staatssteun (want niet *via een staat* verleend aan een onderneming). Middelen die gedragen worden door de gebruikers, vormen ook *géén staatssteun*.²

Staatssteun kan tot slot verschillende vormen aannemen (anders dan de traditionele subsidie). **Indirecte staatssteun** kan vb. bestaan uit een belastingvrijstelling, leningen tegen gunstigere voorwaarden, de verkoop van een gebouw aan een lagere prijs dan de marktprijs...

Belangrijk: Wat is het verschil tussen een opdracht die een overheid uitschrijft versus een subsidie die deze verleent? De Corte geeft aan dat je nooit 100% zekerheid hebt over de compatibiliteit van een opdracht met de staatssteunregels, maar in ieder geval sta je een stuk zekerder in je schoenen – vaak zal zo’n opdracht gekwalificeerd kunnen worden als een dienst van algemeen economisch belang (DAEB – zie later).

- *de steun is een voordeel voor (een) bepaalde onderneming(en)*

Hier zitten verschillende componenten in:

→ de begunstigde is een **onderneming**

Dit begrip wordt erg ruim begrepen: **elke eenheid die een economische activiteit uitoefent**, is een onderneming, *ongeacht haar rechtsvorm en de wijze waarop ze wordt gefinancierd*. Het juridisch statuut, noch het (sociaal) oogmerk spelen geen enkele rol; ook vzw’s kunnen dus ondernemers zijn.

Niet-economische activiteiten worden heel strikt omschreven: activiteiten in het kader van de uitoefening van de openbare macht, veiligheid, justitie, basisonderwijs...

Belangrijk: een activiteit wordt onverbiddeijk economisch van karakter wanneer deze “op een markt wordt aangeboden”; dit betekent dat van zodra in een sector private spelers eenzelfde activiteit uitoefenen als de publieke spelers, de sector “vermarkt” wordt en de publieke spelers economische actoren worden.

Eens een sector vermarkt is, is er bovendien geen weg terug; zelfs als zijn er op het moment van jouw ‘economische activiteit’ *géén* private spelers op de markt aanwezig, dan nog kun je “potentieel” de markt verstoren (hier later meer over).

→ het voordeel is **selectief** ten gunste van (een) bepaalde onderneming(en)

Omwille van het selectieve voordeel wordt de concurrentiepositie van deze onderneming versterkt ten opzichte van de andere ondernemingen.

Een maatregel ten voordele van *alle* ondernemingen, die de onderlinge verhouding tussen ondernemingen niet aantast, en die geen onderscheid maakt op basis van vestiging of sector is *géén* staatssteun (vb. algemene verlaging vennootschapsbelasting).

² Vb.: de verplichte afname van een minimale hoeveelheid groene stroom tegen een duurdere prijs: hoewel dit een voordeel vormt voor de producent, wordt de kost gedragen door de afnemers, niet door de staat.

- *de steun is een voordeel dat potentieel de mededinging en vrije handel verstoort*

Het “potentieel verstoren” van de vrije handel is een héél ruim criterium. Zelfs een zeer klein bedrag vormt juridisch staatssteun (al kan dat eventueel wel verenigbaar zijn met de regels inzake ‘de minimis’ (later meer hierover).

Gevolgen van de kwalificatie als staatssteun

Heb je te maken met staatssteun, dan moet je deze aanmelden bij de Europese Commissie vóór de staatssteun verleend wordt. Dit gebeurt ofwel op basis van een algemeen kader (vb. een decreet) of, bij gebrek aan zo’n kader, op individuele basis.

Er zijn een aantal uitzonderingen op deze aanmeldingsplicht:

- de **groepsvrijstellingsverordening**
Hier moet je niet aanmelden, maar slechts achteraf kennisgeven (veel soepelere procedure).
- de **‘de minimis’- regels**
Geen aanmelding nodig.
- de **diensten van algemeen economisch belang**
Geen aanmelding nodig.
- aparte verordeningen die respectievelijk **landbouw** (ABER) en **visserij** (FIBER) volledig vrijstellen

De algemene groepsvrijstellingsverordening (GBER)

Sectoren kunnen dus op algemene wijze **buiten het toepassingsgebied** van de staatssteunregels worden gesteld, via de groepsvrijstellingsverordening. Dit betekent dat staatssteun in deze sectoren altijd kan, en dat slechts achteraf kennis gegeven moet worden van de gegeven steun. Achteraf is ook controle mogelijk (vb. via een steekproef).

Naargelang de soort steun bestaan er verschillende aanmeldingsdrempels binnen de GBER. Cumuleren van steun kan, maar niet zonder beperkingen. Daarnaast zijn er nog een aantal voorwaarden, o.m. inzake transparantie en monitoring.

Belangrijk: De sectoren in deze groepsvrijstellingsverordening worden gezamenlijk door de Commissie en de lidstaten bepaald – al zijn de mogelijkheid voor de lidstaten om wijzigingen aan deze lijst aan te brengen behoorlijk beperkt. Hun input beperkt zich vaak tot één à twee consultatierondes en deze durven al eens weinig diepgaand te zijn (ook wegens tijdslimieten).

De ‘de minimis’-regels

De ‘de minimis’-regels zijn van toepassing op alle ondernemingen en fungeren als een soort algemene minimumdrempels. De centrale regel is dat een onderneming, zolang hij niet meer dan **200.000 euro steun in drie jaar** ontvangt, hij niet onderworpen is aan de staatssteunregels.

De overheid moet de onderneming steeds wijzen op het ‘de minimis’-karakter van de steun. Overschrijdt de onderneming de toegelaten ‘de minimis’-steun, dan moet de laatste toegekende steun volledig worden terugbetaald. De onderneming moet daarom in zijn boekhouding de verkregen ‘de minimis’-steun goed bijhouden.

Belangrijk: veel ESF/EFRO-subsidiëring valt onder ‘de minimis’, net als de KMO-portefeuille. Soms kan lokale subsidiëring ook ‘de minimis’ zijn. Kun je als onderneming niet achterhalen welke steun nu ‘de minimis’ was, ga dan aankloppen bij de subsidieverlener.

De diensten van algemeen economisch belang

Binnen elke lidstaat zijn er sectoren en diensten die het algemeen belang voor ogen hebben, de zogeheten **diensten van algemeen belang (DAB)**. Binnen deze diensten vallen er zowel niet-economische (: de **niet-economische DAB, NEDAB**) als economische diensten (: de **diensten van algemeen economisch belang, DAEB**) te bespeuren.

De niet-economische DAB vallen sowieso buiten het toepassingsgebied van de mededingingsregels (vb. politie, controle op luchtverkeer, openbaar onderwijs...). De **DAEB** daarentegen zijn wél onderworpen aan de regels op mededinging, maar kunnen in **bepaalde omstandigheden toch** worden **vrijgesteld** van de staatssteunregels.

Belangrijk: De DAEB worden *niet* gedefinieerd in de Europese verdragen én er bestaat geen Europese lijst van wat nu een DAEB uitmaakt. Er worden wel lijsten gemaakt per lidstaat: dit zorgt ervoor dat een activiteit vb. niet in Spanje, maar wel in België als een DAEB kan worden geclassificeerd.

In België wordt deze lijst (op gelijkaardige wijze als bij de groepsvrijstellingsverordening) opgesteld via een aanmelding door de verschillende regio's. Deze worden vervolgens in een gecoördineerd Belgisch standpunt samengevat en via de Permanente Vertegenwoordiging aan de Commissie aangemeld. Rechtstreekse contacten tussen vb. Vlaanderen en de Commissie zijn schaarser, al verbetert dit contact in recentere jaren.

Eerst en vooral is er het **Altmark-arrest** van het Hof van Justitie, dat vier criteria oplijst; zijn deze allemaal van toepassing, dan is de DAEB geen staatssteun:

- de onderneming is daadwerkelijk belast met een duidelijk omschreven openbare dienstverplichting;
- objectieve en transparante parameters zijn vastgelegd om de staatssteun te bepalen;
- de staatssteun is niet hoger dan noodzakelijk;
- de onderneming is gekozen op basis van een openbare aanbesteding OF de staatssteun is bepaald op basis van de kosten die een gemiddelde, goed beheerde onderneming aangaat.

Is *Altmark* niet volledig van toepassing, dan kan men kijken naar de **'de minimis'-verordening voor DAEB**. Hiermee kan beperkte steun aan kleine DAEB's gegeven worden (maximaal 500.000 euro per drie jaar), onder bepaalde voorwaarden.

Verder bestaan er ook nog een Mededeling, een Besluit en een Kaderregeling van de Commissie:

- De **Mededeling** verklaart bepaalde basisbegrippen, bundelt de relevante rechtspraak en geeft een interpretatie van het *Altmark*-arrest.

Belangrijk: de Europese Commissie werkt met mededelingen om de bestaande regels te verduidelijken. Handige instrumenten dus, maar omdat deze mededelingen zelf niet het statuut van een wettekst hebben, bieden deze dus geen absolute rechtszekerheid.

- Het **Besluit** bepaalt dat staatssteun aan DAEB's verenigbaar is onder een aantal voorwaarden (vb. indien het steun aan ziekenhuizen of de voldoening van sociale behoeftes betreft, zoals kinderopvang, sociale huisvesting, etc.). Ook hier mag de compensatie niet buitenproportioneel zijn, enzovoort.
- De **Kaderregeling** wordt toegepast wanneer noch aan *Altmark*, noch aan de voorwaarden onder het Besluit voldaan wordt. De compensatie wordt in dit geval wél als staatssteun

beoordeeld, maar kan desondanks verenigbaar worden verklaard na een beoordeling (en voorafgaande aanmelding).

De staatssteun moet in dit geval noodzakelijk zijn voor het beheer van de DAEB én mag geen negatieve beïnvloeding van het handelsverkeer t.a.v. het gemeenschapsbelang vormen.

Belangrijk: de regels inzake DAEB worden vaak toegepast voor ESF-oproepen.

Staatssteun in Vlaanderen

In Vlaanderen is elke minister bevoegd voor zijn/haar beleidsdomein wanneer het over staatssteun gaat. Per Departement, Agentschap, ... gelden er eigen regels. (Idem voor lokale besturen!)

Er is géén coördinerend “agentschap staatssteun” dat alles centraliseert of controleert; de marginale controle wordt voorbehouden aan de Permanente Vertegenwoordiging. Dit betekent dat in de praktijk niet alle entiteiten even goed op de hoogte zijn. (Meest op de hoogte is logischerwijs het Agentschap Ondernemen & Innoveren.)

STAATSSTEUNCONFLICTEN IN DE PRAKTIJK: VERENIGINGEN GETUIGEN

Laurie Braet (Natuurpunt)
Kristien Vermeersch (FOV)

Dat verenigingen op Europees niveau niet kunnen genieten van een afzonderlijk statuut, brengt heel wat (onbedoelde) problemen met zich mee. In staatssteuntermen betekent hun gelijkstelling met een onderneming dat ook zij onverhoeds kunnen worden gevat door de grief van een private ‘concurrent’ die niet akkoord gaat met de subsidie die zij krijgen om hun werking te ondersteunen.

Deze opvatting, met name dat “elke eenheid die een economische activiteit uitoefent, ongeacht haar rechtsvorm en de wijze waarop zij wordt gefinancierd” een onderneming is, contrasteert bovendien sterk met de Belgische wetgeving: vzw’s worden hier immers toegelaten om, mits een aantal modaliteiten, “bijkomstige” economische activiteiten uit te oefenen zonder meteen het etiket “ondernemer” opgespeld te krijgen.

NATUURPUNT

Natuurpunt is de eerste Vlaamse vereniging die een aantal jaar geleden de zwartepiet kreeg toegespeeld. Dit gebeurde nadat zowel in Duitsland als Nederland klachten werden ingediend door concurrerende private natuurbeheerders omtrent de gegeven subsidies aan natuurverenigingen.

Omdat natuurbeherende verenigingen ook economische activiteiten uitvoeren (die automatisch voortvloeien uit de activiteit van het natuurbeheer, zoals vb. het verkopen van gekapte bomen), vallen zij onder het toepassingsgebied van de staatssteunregels. De Europese Commissie beslechtte in de voorgaande cases dat natuurverenigingen inderdaad ondernemingen zijn en dus onterechte staatssteun ontvangen, maar in Nederland werd deze steun alsnog als “verenigbaar met de interne markt” geacht: de uitzonderingsregeling van de “diensten van algemeen economisch belang” werd ingeroepen.

De case van Natuurpunt is in tegenstelling tot haar Duitse en Nederlandse voorgangers nog steeds hangende. Toen de Commissie eerder dit jaar een mededeling publiceerde waarin ze verduidelijkte

dat “natuurlijk erfgoed”, zoals omschreven in de **groepsvrijstellingenverordening** (GBER), óók natuurbeheer kan omvatten, leek een oplossing te zijn gevonden. Toch bood dit geen soelaas voor Natuurpunt, gezien de GBER ook een vestigingsvoorwaarde omvat: er mag volgens deze voorwaarde geen discriminatie inzake steun zijn naargelang de vestiging van de organisatie. De Vlaamse regelgeving, die de subsidies enkel voor Vlaamse verenigingen voorziet, is hiermee niet compatibel en dus kan op de GBER geen beroep gedaan worden.

Natuurpunt zoekt daarom een oplossing in nieuwe Vlaamse regelgeving, en meer bepaald in het weghalen van de subsidiebeperking tot erkende terreinbeherende verenigingen. Er wordt gehoopt dat met deze nieuwe regelgeving tegemoet zal worden gekomen aan de klacht. Maar als de Commissie blijft struikelen over vb. de vestigingsvoorwaarde, moet een andere uitweg gevonden worden.

In dat geval is de **DAEB-regelgeving** voorlopig de beste kans op een oplossing voor Natuurpunt. Maar ook in deze oplossing zit een angel: in tegenstelling tot de GBER, werken de DAEB-regels niet met terugwerkende kracht. Dit zou betekenen dat Natuurpunt nog steeds miljoenen euro's moet ophoesten (en dus de facto de boeken mag dichtdoen) voor de betwiste steun die ze het afgelopen decennium kreeg.

In afwachting van een uitspraak ziet Natuurpunt (dat ondertussen aanzienlijk veel tijd en geld moest steken in de aanslepende juridische procedure voor de Europese Commissie) de staatssteunregelgeving dan ook als een **doos van Pandora** die ontmijsd en opgelost moet worden, willen we vermijden dat dit soort klachten ook in alle andere verenigingssectoren de kop opsteekt.

Problemen die Natuurpunt ziet:

- de vzw-rechtsvorm toegekend op Belgisch niveau is niet van tel op het Europese niveau (zie de omvattende definitie van een ‘onderneming’);
- de vrijstellings- en uitzonderingsregels zijn te beperkend:
 - o de kaap van 200.000 euro (cf. de ‘de minimis’-vrijstelling) is al snel overschreden;
 - o er bestaan weinig groepsvrijstellingen ten voordele van de sociale sector;
 - o de uitzonderingsregels van de “diensten van algemeen economisch belang” (DAEB) zijn geen sluitende oplossing.

Oplossingen?

- een Europese definitie voor non-profitorganisaties, die hen ontziet van maatregelen gericht op pure ondernemers;
 - o een beperkte mate van flexibiliteit, in functie van het belangeloos doel, is hierin noodzakelijk om de afnemende steun vanuit de overheid aan verenigingen te compenseren. Rulings kunnen een oplossing vormen;
- het bereik van de groepsvrijstelling (en desnoods de DAEB's) verruimen.

Gevaren:

- behelpen in sectorregelgeving, zoals even dreigde in de nieuwe subsidieregelgeving voor natuur- en milieuverenigingen (n.b.: in het ontwerpbesluit kwam even een regel piepen die de inkomst van verenigingen uit economische activiteiten op maximum 20% van de omzet legde, een percentage zonder enige juridische basis in de Europese regelgeving);
- hierbij aansluitend werken nominale drempels splitsing in de hand: het lijkt Natuurpunt veel efficiënter en accurater om case per case na te gaan of men al dan niet een duidelijke economische actor is, dan wel een non-profitorganisatie die enkel in secundaire orde economische activiteiten uitvoert.

De nodige maatregelen moeten op het niveau van de overheden worden genomen, aldus Natuurpunt. Zo niet dreigt de staatssteunregelgeving als een doos van Pandora te ontploffen in het gezicht van talloze verenigingen in alle sectoren.

HET SOCIAAL-CULTUREEL WERK

Het sociaal-cultureel werk is zo'n sector, stelt FOV. Waar subsidies nog steeds een belangrijke bron van inkomsten zijn voor veel organisaties binnen het sociaal-cultureel

federatie
sociaal-cultureel werk

volwassenenwerk, promoot Minister van Cultuur Sven Gatz wel volop het gebruik van alternatieve financieringsmogelijkheden. Organisaties moeten volgens deze logica **meer ondernemerschap** aan de dag leggen, samenwerken met de bedrijfswereld en verdienmodellen ontwikkelen. Het gevaar is duidelijk.

Sociaal-culturele verenigingen ondernemen meer en meer economische activiteiten om de werking van de vereniging te ondersteunen en bestendigen, maar roepen hiermee heel wat vragen en mogelijke conflicten over zich af – en dan hebben we het niet alleen over de grote organisaties.

Zo is er het voorbeeld van een lokale afdeling van een vereniging die op kleine schaal ecologisch bier brouwt en daar (onverwacht) commercieel goed mee scoort. Een klacht van een concurrerende brouwerij kan echter volgens de voorgaande logica problemen opleveren, en gezien de lokale afdeling van de vzw een feitelijke vereniging vormt, komt zo de overkoepelende vzw in de vuurlinie. Een andere vereniging die aan ecologische bewustmaking doet, vatte dan weer het plan op om aan een kleine korting ecologische zaden te verkopen. Ook zij zijn succesvol, en dus groeit de kans op een klacht van een misnoegde private concurrent.

Verenigingen worden zo gedwongen in een catch-22: ze worden verplicht om meer eigen middelen te genereren, maar zijn zo tegelijk blootgesteld aan de potentieel zware gevolgen van een klacht over onrechtmatige staatssteun.

Zoals reeds aangehaald, heeft deze problematiek zijn kiem in de afwezigheid van een erkend statuut voor verenigingen op Europees niveau. De uitzonderingsregimes binnen het staatssteunkader zijn ook een optie, maar daar zijn wel nog wat problemen te bespeuren.

Binnen de GBER, de algemene groepsvrijstellingenverordening, is sinds 1 juli 2014 ook de culturele sector inbegrepen. Maar de Europese definitie van “cultuur” is helaas veel enger dan wat in Vlaanderen onder het beleidsdomein Cultuur valt. Het sociaal-cultureel werk an sich is in Europa een grote ‘onbekende’ – dit terwijl in de verdragsteksten cultuur in al haar verscheidenheid wordt vooropgesteld.

Het sociaal-cultureel werk vraagt daarom om een verbreding van deze enge definitie binnen de GBER. En ver hoeft daar niet gezocht voor te worden – een recent Europees onderzoek in de cultuursector heeft het sociaal-cultureel werk als volgt gedefinieerd: “education, community building and social activism through cultural participation”. Het FOV hoopt met de erkenning van deze definitie het sociaal-cultureel werk in Europa beter te beschermen tegen mogelijke staatssteunconflicten – maar dit heeft uiteraard nog veel voeten in de aarde.

PLENAIR DEBAT EN VRAGENRONDE

Het debat behandelde een aantal actuele en prangende vragen en bezorgdheden van de aanwezigen. Deze worden hieronder itemgewijs opgelijst:

- Zoals reeds door de verenigingen werd aangehaald, zou een apart statuut voor verenigingen/civil society organisations op Europees niveau een doeltreffende oplossing kunnen zijn voor de problemen waar we nu mee worstelen. Een apart statuut geeft namelijk heel eenvoudig de optie om verenigingen buiten toepassing te laten van de regels die niet voor hen bedoeld zijn, maar waardoor ze indirect alsnog worden gegrepen.

Gevraagd naar hun mening over zo'n statuut, geven De Corte en Nolens aan dat zo'n statuut helemaal niet eenvoudig op te stellen en te implementeren valt. Niet in het minst omdat 'hét middenveld' niet bestaat in de Europese Unie, tussen lidstaten onderling bestaan hierin tal van verschillen. Het woord "onmogelijk" valt niet, maar makkelijk wordt dit duidelijk niet; het Europese kader is hier niet op voorzien.

Dat het aartsmoeilijk zal zijn, betekent niet dat we het niet moeten proberen, geeft Danny Jacobs van 'de Verenigde Verenigingen' aan. De logica in Europa zit fout, dus we moeten blijven op dezelfde nagels kloppen, willen we dat er iets aan verandert. (Hierbij moet ook rekening worden gehouden met de hervormingsplannen voor vennootschappen en verenigingen van minister Geens.)

- Het is frappant dat er geen coördinatie bestaat over staatssteunregelgeving op Vlaams/federaal niveau. Dit heeft potentieel grote gevolgen. Alleen al het feit dat de case van Natuurpunt enkel door de onervaren medewerkers op het Departement LNE werd behandeld, zonder overleg met De Corte – dé staatssteunexpert –, is opmerkelijk.

De Corte bevestigt schouderophalend dat er geen coördinatie is, behalve dan de initiatieven die hij opzet (vb. een mailing-lijst van departementale verantwoordelijken waaraan hij nieuwe ontwikkelingen inzake staatssteun doormailt waarop zij dan kunnen reageren). Hij is niet onmiddellijk een voorstander van een centraal staatssteunorgaan (omdat dit tot vertraging zou kunnen leiden in de behandeling van dossiers). Tegelijk is het wel raar dat er een overkoepelende cel overheidsopdrachten is, maar geen cel staatssteun...

In principe is er wel het SOIA (Strategisch Overleg Internationale Aangelegenheden), maar dat behandelt momenteel deze vragen rond staatssteun niet. Een écht overlegorgaan over staatssteun kan er volgens De Corte pas komen wanneer de departementen zelf meer expertise in de materie hebben, en dit is iets dat volgens hem ook de verenigingen moeten aankaarten.

- Wijzigingen in de EU-regelgeving en –mededelingen inzake staatssteun is niet eenvoudig. Maar mits partners en overleg met stakeholders kunnen er wel successen geboekt worden, vb. tijdens open consultatierondes (zoals er één in oktober/november aankomt). Daar kan vb. het sociaal-cultureel werk wel proberen wegen op de opname van de definitie van het sociaal-cultureel werk in het kader van de GBER.